

Τα ποτάμια της Θράκης

Α δημοσίευτο Άρθρο

Για να αναφερθούμε στα ποτάμια της Θράκης θα πρέπει από την αρχή να προσδιορίσουμε τα γεωγραφικά της όρια. Κατά τον Ηρόδοτο η Θράκη ήταν το μεγαλύτερο έθνος μετά από αυτό των Ινδών. **«Θρηίσκων δε έθνος μέγιστον εστί μετά δε ινδούς πάντων ανθρώπων»**. Ο Ηρόδοτος θεωρεί τη Θράκη να αρχίζει από το όρος Δύσωρο στη Μακεδονία. Βόρειο όριο της Θράκης θεωρεί τον Ιστρο (Δούναβη) ποταμό, ανατολικό τον Εύξεινο Πόντο και νότιο την Προποντίδα και το Αιγαίο (Ηροδότου Ιστορίες βιβλ.5^ο, κεφ. 17). Αντίστοιχη είναι και η περιγραφή του Θουκυδίδη η οποία δε διαφέρει από αυτή του Ηρόδοτου, μόνο που προσδιορίζει το δυτικό όριο στον ποταμό Στρυμόνα. (Θουκυδίδη βιβλ. Β 97). Με τους παραπάνω προσδιορισμούς θα μπορούσαμε να αναφέρουμε σαν ποτάμια της Θράκης το Δούναβη, τον Έβρο, το Νέστο, το Στρυμόνα, τον Αξιό και τον Γαλλικό Ποταμό. Εν μέρει δε και τον Αλιάκμονα. Επιλέγουμε όμως να αναφερθούμε στα ποτάμια της σημερινής Ελληνικής Θράκης η οποία προσδιορίζεται γεωγραφικά και γεωπολιτικά με τον όρο «Δυτική Θράκη».

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η Ελληνική Θράκη προσδιορίζεται γεωγραφικά ως εξής: Δυτικά από τον ποταμό Νέστο, ανατολικά από τον ποταμό Έβρο, βόρεια από την κορυφογραμμή της οροσειράς της Ροδόπης και νότια από το Θρακικό πέλαγος. Στην παραπάνω περιοχή συναντώνται τα ποτάμια Έβρος, Νέστος και τα μικρότερα Λίσσος, Τραύος, Κομψάτος και Κόσσουνθος. Ο ποταμός **Έβρος** (Μαρίτσα στα βουλγαρικά, Μερίκ Νεχρί στα τούρκικα) έχει μήκος 530 χλμ., από τα οποία τα 187 σε ελληνικό έδαφος. Πηγάζει από το όρος Ρίλα της δυτικής Βουλγαρίας και αφού διασχίσει τη λεκάνη μεταξύ Αίνου και Ροδόπης μέσα από τις πόλεις της Βουλγαρίας Πάζαρτζικ, Φιλιππούπολη, Ντιμίτροφγκρατ και Χάρμανλι, εισέρχεται στην Ελλάδα. Ο Έβρος αποτελεί το φυσικό σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας για 15 χλμ. και μετά τη συνθήκη της Λοζάννης το ανατολικό σύνορο με την Τουρκία, με εξαίρεση ένα μικρό τμήμα στο Κάραγατς (Αδριανούπολη), οπότε και εισέρχεται για λίγα χιλιόμετρα στη τουρκική επικράτεια. Ο Έβρος χύνεται στο Θρακικό πέλαγος μεταξύ Αλεξανδρούπολης και της τουρκικής πόλης Αίνος σχηματίζοντας ένα τεράστιο δέλτα, εμβαδού περίπου 100 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Η λεκάνη απορροής του Έβρου είναι τεράστια και περιλαμβάνει 52900 τ. χλμ. από τα

οποία μόνο τα 2925 σε Ελληνικό έδαφος. Παραπόταμοι του Έβρου είναι ο Σάζλικα στη Βουλγαρία, ο Άρδας που είναι και ο μεγαλύτερος, πηγάζει από τη Βουλγαρία αλλά συμβάλει με τον Έβρο σε Ελληνικό έδαφος, ο Τούντζα και ο Εργίνης που προέρχονται αποκλειστικά από την Τουρκία, καθώς και οι ελληνικός Ερυθροπόταμος. Ο Έβρος αναμφίβολα είναι ο μεγαλύτερος και πιο αξιόλογος ποταμός όχι μόνο της Θράκης αλλά και της Ελλάδας. Ο **Νέστος** (Μέστα στα βουλγαρικά, Καρά Σου στα τούρκικα) είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος ποταμός της Θράκης. Πηγάζει και αυτός από το όρος Ρίλα της Βουλγαρίας και έχει μήκος 234 χλμ. από τα οποία τα 130 σε Ελληνικό έδαφος. Η λεκάνη απορροής του ανέρχεται σε 6178 τ. χλμ. από τα οποία τα 2524 σε ελληνικό έδαφος. Ο Νέστος αποχετεύει αρκετούς παραπόταμους και χείμαρρους, κανένας όμως δεν είναι ονομαστός. Τέλος ο Νέστος χύνεται στο Θρακικό πέλαγος απέναντι από τη Θάσο σχηματίζοντας ένα μεγάλο και τελματώδες δέλτα εμβαδού περίπου 50 τ.χλμ. Ο Νέστος είναι το φυσικό όριο ανάμεσα στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Μακεδονίας και της Θράκης, αλλά διοικητικά, όπως και ο Έβρος, ανήκουν στην περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης της Ελληνικής Δημοκρατίας. Όλα τα υπόλοιπα ποτάμια της Δυτικής Θράκης βρίσκονται αποκλειστικά σε Ελληνικό έδαφος. Ο **Λίσσος** με τους παραποτάμους του πηγάζει από τις πλαγιές της ελληνικής Ροδόπης και χύνεται στη θάλασσα κοντά στον οικισμό Ίμερος του Δήμου Μαρώνειας. Η λεκάνη απορροής του είναι μεγάλη και καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της ανατολικής μεριάς του Νομού Ροδόπης. Ο **Τραύος** είναι μικρός ποταμός που πηγάζει από το Παπίκιο Όρος της Ροδόπης και χύνεται στη λιμνοθάλασσα της Βιστωνίδας. Από το ίδιο βουνό πηγάζει και ο πολύ μεγαλύτερος και πιο αξιόλογος **Κομφάτος** που χύνεται επίσης στη Βιστωνίδα.

Ο Κομφάτος έχει μεγαλύτερη λεκάνη απορροής από τον Τραύο και αποχετεύει μεγάλο κομμάτι από τα βουνά της Ροδόπης και της Ξάνθης. Τα δύο τελευταία ποτάμια βρίσκονται στο Νομό Ροδόπης, οι πηγές όμως του Κομφάτου βρίσκονται στο Νομό Ξάνθης. Λίγο δυτικότερα βρίσκουμε τον ποταμό Κόσσουνθο. Ο **Κόσσουνθος** πηγάζει και αυτός από τη Ροδόπη, διέρχεται από τη πόλη της Ξάνθης και χύνεται στη Βιστωνίδα. Η λεκάνη απορροής του περιλαμβάνει το βοριοδυτικό τμήμα του Νομού Ξάνθης.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ-ΙΣΤΟΡΙΑ

Τα ποτάμια της Θράκης είναι συνδεδεμένα με το πολιτισμό και την ιστορία της περιοχής. Κατά το μύθο ο **Έβρος** ήταν γιος του βασιλιά της Θράκης Κάσσανδρου. Συκοφαντήθηκε από τη μητριά του στον πατέρα του για ανάρμοστη συμπεριφορά και προκειμένου να αποφύγει την τιμωρία έπεσε στα νερά του ποταμού Ρόμβου όπου και βρήκε τραγικό θάνατο από πνιγμό. Εκτός από τον παραπάνω μύθο που εξηγεί τη μετονομασία του Ρόμβου σε Έβρο, με τον ποταμό συνδέεται και ο μύθος του Ορφέα, σύμφωνα με τον οποίο ο θεός ποιητής κατασπαράχθηκε από τις Μαινάδες που πέταξαν ύστερα το κεφάλι του στον ποταμό, για να βρεθεί μέρες αργότερα στη Λέσβο. Ο Ηρόδοτος κάνει εκτενή αναφορά στα ποτάμια της Θράκης στο VII

βιβλίο των Ιστορικών, εδ. 108 και 109. Γράφει ο Ηρόδοτος «Έχεται δε ταύτης Θασίων πόλις Στρώμη, διά δε σφρων του μέσου Λίσος ποταμός διαρρέει, ὅς τότε ουκ αντέσχε το ὕδωρ παρέχων τω Ξέρξω στρατό αλλ' απέλιπε» ενώ λίγο παρακάτω συνεχίζει: «....κατα δε Δίκαιαν Βιστονίδα, ἐς την ποταμοί δύο εσειίσι το ὕδωρ, Τραύός τε και Κόμψατος. Κατα δε Ἄβδηρα λίμνην μέν ουδεμίαν εούσαν ονομαστήν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμόν δε Νέστον ρέοντα ες θάλασσαν.» Αναφορά στα ποτάμια της Θράκης κάνουν και άλλοι ιστορικοί και περιηγητές όπως ο Οθωμανός Εβλιά Τσελεμπί τον 17^ο αιώνα που αναφέρεται στο πέρασμα του Έβρου του Τούντζα του Άρδα και του Νέστου με μεγάλα ξύλινα γεφύρια. Στην πιο πρόσφατη ιστορία αρκετά από τα ποτάμια της Θράκης απετέλεσαν **σύνορο** της ελληνικής επικράτειας, έστω και προσωρινά. Ο **Νέστος** ήταν το ανατολικό σύνορο της Ελλάδας με τη Βουλγαρία ύστερα από τη συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913). Ο **Κομψάτος** απετέλεσε στη συνέχεια και για λίγους μήνες (Οκτώβρης 1919 μέχρι το Μάη του 1920) σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Διασυμμαχικής Θράκης ύστερα από τη συνθήκη του Νειγύ (Σεπτέμβρης 1919). Τέλος ο **Έβρος** έχει καθορισθεί ανατολικό σύνορο της Ελλάδας με την Τουρκία ύστερα από τη συνθήκη της Λοζάννης (1923).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Όπως είναι αυτονόητο τεράστια είναι η σημασία των ποταμών στην οικονομία της περιοχής. Ο **Έβρος** αρδεύει την πεδιάδα του Νομού Έβρου και ενισχύει την τοπική οικονομία. Ταυτόχρονα αρδεύει και μεγάλες περιοχές στις γειτονικές χώρες Τουρκία και Βουλγαρία. Πολύ σημαντική για την τοπική οικονομία είναι και οι παραπόταμοι Άρδας και Ερυθροπόταμος διότι εκτός από την άρδευση μεγάλων εκτάσεων προσφέρουν και άριστης ποιότητας αδρανή υλικά όπως άμμο και χαλίκια. Παλαιότερα αρκετοί κάτοικοι ζούσαν και με την αλιεία από τα ποτάμια του Έβρου (γουλιανοί, γριβάδια, πεταλούδες, κλπ). Στη Βουλγαρία τα νερά του Έβρου και του Άρδα χρησιμοποιούνται και για τη λειτουργία υδροηλεκτρικών εργοστασίων παραγωγής ρεύματος με κατασκευή φραγμάτων πολλαπλής χρήσης (Άρδευση, αλιεία, βιομηχανία). Το δέλτα του Έβρου είναι ένας από του πλέον γνωστούς τόπους για κυνήγι πουλιών παγκοσμίως. Αυτό συνέβαλε και στην τοπική οικονομία με κάποιας μορφής τουριστική κίνηση. Σήμερα επιδιώκεται μια ήπια μορφή τουριστικής

ανάπτυξης, με προστασία του δέλτα και δράσεις οικολογικού τουρισμού. Ο **Νέστος** με τα άφθονα νερά του ήταν πάντοτε αντικείμενο τριβών με τη Βουλγαρία η οποία παρακρατούσε για δικιά της χρήση τα περισσότερα νερά. Ύστερα από συμφωνία με τη χώρα μας (1996), η Βουλγαρία μας επιτρέπει να χρησιμοποιούμε το 29% των υδάτων που ήταν αρκετά για να μπορέσουμε να κατασκευάσουμε φράγμα και υδροηλεκτρικό εργοστάσιο στο Θησαυρό του Ν. Δράμας. Είναι αυτονόητο ότι τα Νερά του Νέστου χρησιμοποιούνται για την άρδευση των πεδιάδων τόσο του Νομού Ξάνθης στη Θράκη όσο και της Χρυσούπολης του Ν. Καβάλας στην Αν. Μακεδονία. Τα τελευταία χρόνια γίνεται και μία πολύ σοβαρή προσπάθεια τουριστικής αξιοποίησης της πανέμορφης κοιλάδας του Νέστου (Νότια της Σταυρούπολης και μέχρι τους Τοξότες), καθώς και του δέλτα του Νέστου με ήπιες δράσεις. Έχουν κατασκευασθεί τουριστικά καταλύματα, εστιατόρια, διοργανώνονται φεστιβάλ και εκδρομές με λέμβους κανόε-καγιάκ η φουσκωτά. Τα ποτάμια της Ροδόπης και της Ξάνθης (**Λίσσος, Τραύος, Κομψάτος και Κόσσουνθος**) που βρίσκονται μέσα στην ελληνική επικράτεια είναι μικρά και αξιοποιούνται ελάχιστα. Τα τελευταία χρόνια κατασκευάστηκαν ταμιευτήρες που αρδεύουν τους αγρούς, ενώ γίνεται αλόγιστη έως καταστροφική αμμοληψία από όλα τα ποτάμια της περιοχής. Πριν από τρία χρόνια κατασκευάστηκε στη Γρατινή του Ν. Ροδόπης σε έναν παραπόταμο του Λίσσου, ένα φράγμα με ταμιευτήρα νερού, για τον πύργο ψύξης του εργοστασίου της ΔΕΗ, στη ΒΙ.ΠΕ. Κομοτηνής. Το φράγμα εξυπηρετεί και περιορισμένη περιοχή για άρδευση τους θερινούς μήνες. Ο Κομψάτος δυτικότερα αρδεύει τα χωριά της δυτικής Ροδόπης, αλλά κυρίως τροφοδοτεί με αδρανή ολόκληρο το νομό και όχι μόνο. Τα ποτάμια της Ροδόπης σε συνδυασμό με τις λίμνες και τις λιμνοθάλασσες της περιοχής, θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο, ενός ιδιαίτερα προσοδοφόρου εναλλακτικού, οικολογικού τουρισμού. Πρέπει να επισημανθεί ότι τα ποτάμια εκτός από τα οικονομικά οφέλη που προσφέρουν στην περιοχή πολλές φορές έχουν προκαλέσει και καταστροφές. Τα τελευταία 80 χρόνια (από τη δεκαετία του 1920), έχουν γίνει αναχώματα και αντιπλημμυρικά έργα, με αποτέλεσμα οι καταστροφές να περιοριστούν. Ωστόσο την τελευταία δεκαετία υπήρξαν ακραία καιρικά φαινόμενα και πολύ συχνά, κυρίως στον Έβρο τα φράγματα δεν αντέχουν και τα νερά του ποταμού προκαλούν καταστροφές σε καλλιέργειες και ανθρώπινες υποδομές (Γέφυρες, έργα, σπίτια κλπ). Είναι κάτι περισσότερο από σαφές ότι μία σοβαρή και

εμπεριστατωμένη διαχείριση των υδάτων των ποταμών, είναι αναγκαία στο άμεσο μέλλον, με διακρατικές συνεργασίες και κρατικές η περιφερειακές πολιτικές.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Η αλόγιστη εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος που πραγματοποιείται σε ολόκληρο τον πλανήτη τα τελευταία χρόνια έχει προκαλέσει σοβαρά προβλήματα υποβάθμισής του, σε όλους τους τομείς του. Τα ποτάμια ως μεταφορείς όλων των παραγώγων και αποθέσεων των **υδρολογικών λεκανών** στα οποία ανήκουν δέχονται πολύ μεγάλη καταπόνηση. Τα ποτάμια δέχονται όλα τα φυτοφάρμακα και λιπάσματα κυρίως αζώτου, καλίου και φωσφόρου, που χρησιμοποιούνται με αφθονία στη γεωργία καθώς επίσης και πάσης φύσεως απόβλητα, αστικά η βιομηχανικά, αποτελούμενα από υλικά που δεν μπορούν να διασπασθούν και να απορροφηθούν από το περιβάλλον. Τα δύο μεγαλύτερα ποτάμια της Θράκης προέρχονται από τη Βουλγαρία, ενώ ο Έβρος μεταφέρει απόβλητα και από τη Τουρκία. Ύστερα από έρευνες, έχουν βρεθεί στα νερά των δύο ποταμών ενώσεις πολυχλωριωμένων διφαινυλίων, βαρέα μέταλλα και αιωρούμενα στερεά. Παράλληλα με την προαναφερθείσα χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, τόσο στη χώρα μας, όσο και στις όμορες γειτονικές, τα ποτάμια γίνονται μεταφορείς στη θάλασσα η στις λιμνοθάλασσες της Θράκης, πάσης φύσεως ρύπων, με αποτέλεσμα τη μόλυνση των θαλασσίων υδάτων και τον ευτροφισμό των λιμνών, με άμεσες δυσμενείς συνέπειες στο οικοσύστημα τους. (μείωση της πανίδας-επιλεκτική αύξηση της χλωρίδας-μείωση του οξυγόνου των υδάτων)Επειδή το υδάτινο οικοσύστημα της Θράκης παρουσιάζει **τεράστιο οικολογικό ενδιαφέρον** με την ανάπτυξη ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας ορνιθοπανίδας, είναι προφανές ότι πρέπει να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία των ποταμών, των λιμνών των υδάτινων πόρων και γενικά του φυσικού περιβάλλοντος.Είναι προφανές ότι η προαναφερθείσα διαχείριση των υδάτων που προαναφέρθηκε δεν πρέπει να αφορά μόνο θέματα ποσοτήτων αλλά κυρίως ποιότητας των νερών και η διαχείριση αυτή πρέπει να αφορά τόσο τη χώρα μας, όσο και τις όμορες, ύστερα από διακρατικές και διεθνείς συμφωνίες που όλοι πρέπει να σεβαστούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

• Εγκυκλοπαίδεια ΝΕΑ ΔΟΜΗ• Εγκυκλοπαίδεια ΠΥΡΣΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
ΔΡΑΝΔΑΚΗ• Ηροδότου: ΙΣΤΟΡΙΕΣ, VII, ΠΟΛΥΜΝΙΑ• ΕΒΛΙΑ ΤΣΕΛΕΜΠΙ:
Ταξίδι στην Ελλάδα. Εκδ. Εκάτη 1991• ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΕΑ:
Συνοπτική Ιστορία της Ενιαίας Θράκης, 1996• ΑΓΓΕΛΟΥ ΓΕΡΜΙΔΗ: Η
Απελευθέρωση της Ανατολικής Θράκης. Θρακικ Εστία Θεσ/νίκης. 1985 •
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Τόμος Α,
εκδ. Ελλ. Ανοικτού Πανεπιστημίου, Πάτρα 1999

Κομοτηνή Μάιος 2003

Κώστας Κατσιμίγας

<https://katsimigas.wordpress.com/Τα-ποτάμια-της-Θράκης>, 4/12/2018